

**СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ВІДНОСИН: ФІЗИЧНІ ОСОБИ,
ЮРИДИЧНІ ОСОБИ, СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА У
ПРИВАТНОПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ**

Ганна Григорівна ЛИСАЧЕНКО,

*завідувач СЮЗ Дніпропетровського
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС України*

Проведення досліджень правового визначення статусу учасників цивільних відносин із урахуванням факту виділення у цивільному законодавстві серед суб'єктів цивільних відносин категорії юридичної особи публічного права обумовлюється наявними й до нині колізіями змісту положень цивільного та іншого законодавства щодо ознак юридичних осіб публічного права як учасників цивільних відносин.

Цивільний кодекс України не регулює порядок участі суб'єктів публічного права у цивільних відносинах, відсилаючи до інших законів. Тоді як у сфері публічного права акценти зміщено на іншу сферу діяльності суб'єктів права, оскільки там вони розглядаються як суб'єкти, наділені відповідними владними повноваженнями.

Статтею 2 Цивільного кодексу України учасниками цивільних відносин визначено фізичні особи та юридичні особи, державу Україна, Автономну Республіку Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права. Таким чином, можемо стверджувати, що учасниками приватноправових відносин є суб'єкти як приватного права, так і суб'єкти публічного права, крім того, суб'єктами можуть бути як фізичні особи, так і юридичні.

Відповідно до цієї статті законодавець, поділяє у ст. 81 Цивільного кодексу України юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права. Згідно ч. 2 ст. 81 Цивільного кодексу України юридичні особи, залежно від порядку їхнього створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права. Юридична особа приватного права створюється на підставі установчих документів відповідно до статті 87 Цивільного кодексу України. Юридична особа публічного права – розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування. У такий розпорядчий спосіб створюються: державні (бюджетні) установи, державні (казенні) підприємства, комунальні підприємства, державні (комунальні) навчальні заклади та інші.

Юридичні особи публічного права як учасники цивільних відносин володіють усіма зазначеними у Цивільному кодексі України ознаками юридичних осіб із об'єктивно обумовленою специфікою прояву деяких із них. Правовий статус цих осіб має специфічний характер у цивільних відносинах, так як визначається додатково у положеннях іншого нецивільного закону. Юридичні особи публічного права володіють рядом додаткових оз-

нак, які впливають на їхній цивільно-правовий статус: цільова спрямованість діяльності на досягнення публічної мети свого створення, фінансування діяльності державою, право державної власності на майно, неможливість здійснення стягнення на вказане майно із залученням держави до відповідальності у субсидіарному порядку.

Суб'єкти публічного права мають право діяти на свій розсуд у межах дозволених законом. Закон суб'єктів публічного права зобов'язує діяти в певному напрямку для досягнення встановленої їм мети та завдань. Це зобов'язання може мати значення конкретного припису. Досить часто цим учасникам правовідносин законом заборонено вчинення певних дій.

Права держави як суб'єкта публічного права передбачені Конституцією України, ЦК України та законами України

Права АРК закріплені в ст. 137, 138 Конституції України, ЦК та інших законах. АРК має право: управління майном, що їй належить; розроблення, затвердження та виконання бюджету АРК на основі єдиної податкової і бюджетної політики України (ст. 138 Конституції України).

Територіальною громадою є жителі, які об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр (ст. 1 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»). Її права закріплені в Конституції України, ЦК України, ЗУ «Про місцеве самоврядування», ЗУ «Про органи самоорганізації населення» та інших законах.

Юридичні особи публічного права поряд з іншими юридичними та фізичними особами можуть брати участь у цивільних правовідносинах. Виступаючи як суб'єкт цивільних правовідносин, юридична особа публічного права користується такими ж правами і несе такі ж обов'язки, як і інші суб'єкти цивільного права, охоплює відносини власності, зобов'язальні відносини. Разом з тим, такі особи не є суб'єктами відносин в сфері інтелектуальної власності, особистих немайнових відносин і на відміну від юридичних осіб приватного права не мають права на комерційне найменування та не є учасниками спадкових правовідносин. В останніх двох групах правовідносин юридичні особи публічного права можуть стати лише пасивними учасниками.